

**СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР КОНЦЕПТУ *ПАРИЖ*
(ЗА НАЗВАМИ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ)**

НТУ «Дніпровська політехніка»

Жадлун Маргарита Ігорівна

Науковий керівник: к. філол. н., доц. Саїк Аліна Володимирівна

Лінгвістичні дослідження культурних концептів на сучасному етапі розвитку україністики мають особливо важливе значення. У фокус уваги науковців потрапляють як універсальні (*вода* [1], *доля* [5], *час* [4] та ін.), так і етноспецифічні концепти (*борщ* [2], *вишиванка* [7], *мати* [8] та ін.).

За нашим переконанням, із-поміж цілої низки концептів з етнокультурним забарвленням окремого вивчення потребують такі, що, з одного боку, є стрижневими компонентами чужоземної лінгвокультури, а з іншого, – набувають осмислення та репрезентації у мовній картині світу українців. З огляду на це, вважаємо за доцільне окреслити семантичні нашарування концепту *Париж*, який, за слушною думкою І. Р. Плавуцької, «не отримав свого належного вивчення у вітчизняній філологічній науці, – попри багатовікову історію взаємин Франції і України і активну присутність цього «кванту знання» (визначення В. І. Карасика) у свідомості українців» [6, с. 47].

Зауважимо, що образ французької столиці вже ставав об'єктом наукових розвідок А. С. Дубровської: «Париж як текст в інтерпретації В. Винниченка-романіста – від міфологічного до модерного» (2009); С. О. Кочерги: «Паризький текст у творчості Лесі Українки» (2014); О. С. Деркачової: «Паризький простір у творчості сучасних українських письменників: спроба самоідентифікації» (2021).

Побутування концепту *Париж* в українській національно-мовній картині світу розглядала І. Р. Плавуцька [6]. Учена акцентувала, що у політично-публіцистичному дискурсі актуалізовано поняттєві аспекти концепту, як-от «столиця Франції», «французький уряд» [6, с. 48]; у рекламному дискурсі окреслено ментально-семантичну сферу «стиль життя», втіленням якої є мода, краса / мистецтво, вишуканість / елегантність, шопінг, подорожі / туризм [6, с. 48]; у художньому дискурсі репрезентовано стереотипне уявлення про Париж як «місто закоханих і романтиків», а також об'єктивовано семантичну опозицію «свій – чужий» шляхом протиставлення ідеалізованого життя у Франції та реального – на батьківщині [6, с. 48–49].

У загальному розумінні Париж є номінацією, що ідентифікує столицю Французької Республіки, яка є адміністративним центром регіону Іль-де-Франс.

З позиції лінгвокультурології *Париж* – це етноспецифічний концепт французького мовно-культурного середовища.

Дослідниця О. М. Кагановська, вивчаючи проблему текстових концептів у французькій літературі, справедливо уналежнює концепт *Париж* до такої ієрархічної ланки: Париж → Франція → Європа → Захід [3].

Мета цього наукового пошуку – ідентифікувати семантику концепту *Париж* за назвами сучасних українських літературних творів.

Проаналізувавши заголовки книжок, у яких згадується французька столиця, ми дійшли висновку, що концепт *Париж* у мовній свідомості українців репрезентовано так:

1) Париж – буденний простір: «*Париж такий, як є, і іншого нема*» (Євгенія Кононенко та ін.: 2017); «*Париж і Лондон – столиці мого життя*» (Олена Яшук-Коде: 2017);

2) Париж – туристичний простір: «*Київ-Париж (У пошуках застиглому часу)*» (Богдан Образ: 2015); «*Мандрівки з чарівним атласом. Париж*» (Надійка Гербіш: 2019);

3) Париж – перцептивний (смаковий) простір: «*Париж зі смаком солоної карамелі*» (Ольга Капечине: 2022); «*Львів. Париж. Круасани*» (Марина Гримич та ін.: 2023);

4) Париж – простір мрій і сподівань: «*Побачити Париж*» (Таїсія Наконечна: 2022); «*Усе буде Париж!*» (Анна Бугаєва: 2022); «*Селфі в Парижі*» (Катерина Бабкіна та ін.: 2021);

5) Париж – простір кохання та втрат: «*Ліля. Париж. Кохання*» (Галина Горицька: 2019); «*Прощання в Парижі*» (Богдан (Боб) Бойчук: 2016); «*Париж. Сплін*» (Павло Матюша: 2019);

6) Париж – таємничий та магічний простір: «*Паризька химера*» (Євгенія Кононенко: 2019); «*Магія Парижа*» (Василь Габора та ін.: 2019).

Прикметно, що назви трьох творів містять не лише номінацію *Париж*, але й назви інших європейських міст, як-от *Лондон*, *Київ*, *Львів*, які в межах дихотомії «своє – чуже» мають дещо спільне / відмінне зі столицею Франції.

Таким чином, виокремлені семантичні пласти концепту *Париж* відбивають свідомі уявлення українських письменників про французьку столицю. Репрезентація *Парижа* як буденного та туристичного простору, з нашого погляду, об'єктивує поняттєвий складник концепту. Сприйняття міста як простору мрій і сподівань, кохання та втрат, а також перцептивного та таємничого середовища втілює образний складник концепту. Перспектива подальшого вивчення цієї проблеми полягає у лінгвокультурологічному описі структури та змісту концепту *Париж* на матеріалі окремого прозового епічного твору великої форми.

Перелік посилань

1. Венжинович Н. Ф. Актуалізація концепту «вода» у фраземах російської та української мов: лінгвокультурологічний аспект. «*Вода*» в славянській фразеології та пареміології: колективна монографія: в 2 т. / науч. ред.: Андраш Золтан и др. Будапешт, 2013. Т. 1. С. 196–201.

2. Демиденко Г. Г., Ковальова Г. М. Концепт *БОРЩ* в національній лінгвокультурі українців (на матеріалі фразеології). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 22–26.

3. Кагановська О. М. Текстові концепти художньої прози: монографія. Київ, 2002. 292 с.

4. Кондратюк І. Концепт ЧАС/TIME в українській та англійській мовах (на матеріалі корпусів). *Мовний простір слов'янського світу: тези доповідей*

III Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених. 2017. С. 41–43.

5. Масенко Л. Концепт *доля* в поезії Т. Шевченка у зіставленні з польським *los* і російським *судьба*. *Українська мова*. 2014. № 4. С. 5–11.

6. Плавуцька І. Р. До проблеми моделювання концепту Париж в українській національно-мовній картині світу. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль, 2020. С. 47–49.

7. Прожогіна І. Лінгводидактичний потенціал етнокультурного концепту ВИШИВАНКА в навчанні української мови як іноземної. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2022. Вип. 41. С. 26–45.

8. Саїк А. В. Аналіз концепту МАТИ в романі Любові Голоти «Епізодична пам'ять». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70) № 4. С. 116–124.